

Naročnina mesečno 18 Lir, za inozemstvo 20 Lir — nedeljska izdaja celoletno 34 Lir, za inozemstvo 50 Lir. Ček. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za inserate.

Podružnica: Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje Italijanskega in tujega izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Izda vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana. Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Ljubljana. Telefon 4001-4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Abbonamenti: Mese 18 Lire; Estero, mese 20 Lire, edizione domenica, anno 34 Lire, Estero 50 Lire. C. C. P. Ljubljana 10.650 per gli abbonamenti; 10.349 per le inserzioni.

Filiale: Novo mesto.

SCLOVENECE

Bollettino No 885

Attacchi inglesi stroncati

Altri 53 carri armati distrutti o catturati al nemico - 22 aerei abbattuti

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica:

Attacchi e contrattacchi delle opposte formazioni blindate e di fanterie si sono susseguiti segnatamente nel settore settentrionale del fronte egiziano; una importante posizione, contesa con particolare accanimento è rimasta in nostre mani dopo aspri combattimenti. Il nemico ha perduto nella giornata di ieri 53 carri armati distrutti o catturati.

In vivaci scontri svoltisi nel cielo della battaglia 22 velivoli britannici venivano abbattuti; 11 dai cacciatori italiani 11 da quelli germanici, un altro precipitava al suolo centrato dalle batterie controeree. Cinque nostri apparecchi non hanno fatto ritorno dalle operazioni.

Vojno poročilo št. 885

Angleški napadi strti

Novih 53 sovražnih tankov uničenih ali zajetih - 22 letal sestreljenih

Glavni Stan Italijanskih Oboroženih Sil objavlja:

Posebno na severnem odseku egiptovskega bojišča so si sledili napadi in protinapadi obojestranskih oklepnih ter pehotnih formacij; neka važna postojanka, za katero so bili posebno srčiti boji je po hudih bojih ostala v naših rokah. Sovražnik je imel večeraj 53 uničenih ali zajetih tankov.

V živahnih dvoobojih nad bojiščem je bilo sestreljenih 21 angleških letal: 11 so jih sestrelili italijanski lovci, 10 pa nemški. Eno letalo je treslo na tla, zadeto od protiletalskega topništva. Pet naših letal se ni vrnilo iz bojev.

Zeneva, 28. okt. AS. Švicarski listi so soglasnega mnenja, da niso možne napovedi o razvoju položaja na egiptovskem bojišču, ker se je bitka šele začela ter bo verjetno dolga in trda, ker so več ali manj izključena presenečenja ter bo zmaga tisti, ki bo delj vztrajal in bo imel boljši material. Vsi listi tudi pišejo, da je položaj obeh čet zelo trden.

Stockholm, 28. okt. AS: Moskovski radio je večeraj pri opisu položaja v Stalingradu očividno zgubil vsakršno upanje na nadaljno odporno moč tega mesta. Povedal je, da si nič in dan slede grozni boji in da navzile obupnemu sovjetskemu odporu nemški pritisk neprenehoma narašča. Dopisnik »New York Timesa« je poročal svojemu listu iz Moskve, da obramba sovjetski vojski krogi trenutno pozornost dogodkom južno od Novorosijska in da sovjetsko vojno poročilo prvič govori o grožnji proti pomorskemu oporišču Tuapse, ki je skupno z Batumom zadnje črnomorsko pristanišče, ki je še v sovjetskih rokah. V Moskvi gledajo na razvoj z veliko skrbjo in pravijo da položaj ni le kritičen, marveč da se je še poslabšal.

Rim, 28. okt. AS: Iz vojaškega vira se je izvedelo, da je nemško topništvo in letalstvo obstreljevalo preostanke sovjetske obrambe v Stalingradu, južno od mesta pa so Sovjeti izvedli nove brezuspešne razbremenilne napade. Sovjeti pripravljeni na nemško krilo nove napade, toda nemška letala jim stalno kvarijo priprave. Isto dela nemško topništvo.

Velik japonski uspeh v pomorskem spopadu

Potopljene so bile štiri letalonosilke in dve drugi ladji

Stockholm, 28. okt. AS: Dagens Niheterjev dopisnik poroča, da poročila o bitki pri Salomonskih otokih za Amerikance niso razveseljiva. Ameriški poročilo priznava, da so imeli severno-ameriške sile znatne izgube in da imajo v drugi fazi bitke Japonci pobudo v bojih na suhem in na morju. Amerikanci se obupno bore, toda nevarnost je velika.

Tokio, 28. okt. AS: Japonski generalni stan pravi v poročilu o bojih na Salomonskih otokih, da so bile od 26. avgusta do 25. oktobra potopljene naslednje ameriške ladje: ameriška letalonosilka »Wasp«, tri križarke, 5 torpednih lovcov, 6 podmornic, 3 prevozne ladje in 1 minonosiec. Težko poškodovana je bila ena podmornica, 2 prevozne ladje ter 1 minonosiec. Uničenih ali poškodovanih je bilo 403 letal, 26 japonskih letal se je prostovoljno žrtvovalo, 31 letal je bilo poškodovanih, 78 pa jih pogrešajo.

Tokio, 28. oktobra AS: Japonski cesarski glavni stan objavlja, da se je japonska mornarica od zore 26. oktobra pa do srede noči borila z močnimi nasprotnikovimi oddelki v vodah pri otoku Santa Cruz. Japonska mornarica je potopila štiri letalonosilke, 1 oklepno in neko vojno ladjo neznane vrste. Razen tega so bile poškodovane 1 oklepna, 3 križarke in 1 rušilec. Zbitih ali uničenih je bilo več kakor 200 letal. Japonske izgube so naslednje: Dve letalonosilki in ena križarka so bile manj poškodovane in so navzile temu še vedno lahko plule in se udeleževale bitke. 40 japonskih letal se ni vrnilo. Ta bitka se bo imenovala pomorska bitka za južni del Tihega morja.

Tokio, 28. okt. AS. Opazovalci razlagajo uradno poročilo o bitki pri Salomonskih otokih in podarjajo, da so Amerikanci v čino svojih izgub prikrili svetu, posebej pa še severnoameriški javnosti prav zaradi proslave dneva ameriške mornarice. Severnoameriška mornarica je doslej izgubila tri oklepne in šest letalonosilk, ki so bile potopljene ali poškodovane, poleg večjega števila

Otvoritev stalne razstave fašizma

V navzočnosti najvišjih oblasti ter Hitlerjevega posebnega odposlanca je Duce danes v Rimu odprl razstavo fašizma ter Dom ženskih fašijev — čestitke vojske milici

Rim, 28. okt. AS: V navzočnosti visokih oblasti, strankinih hierarhov, posebnega Hitlerjevega odposlanca za proslavo 20. obletnice Pohoda na Rim nemškega delovnega vodje dr. Leya in številnih drugih osebnosti ter množice ljudstva je Duce odprl razstavo fašizma.

Rim, 28. okt. AS: Po otvoritvi fašistične razstave je Duce opravil dolg obisk po razstavi ter je Hitlerjevemu odposlancu sam razlagal zaporedna obdobja fašistične revolucije, kakor so dokumentirana s številnimi predmeti in relikvijami, razstavljenimi po različnih dvoranh. Duce, ki je bil ves svez in nasmehav, je bil videti posebno srečen, ko je našteval faze trdih borb, ki jih je vodil za zagotovitev bodočnosti italijanskega ljudstva. Na koncu obiska je izrazil Duce Tajniku Stranke ter organizatorjem razstave svoje čestitke za popoln uspeh te manifestacije.

Takoj za tem se je podal Duce k otvoritvi provincialnega sedeža Ženskih fašijev, kjer so ga obdale množstvene žene iz ljudstva ter matere borcev, ki so mu priredile vroče sprejem. V odgovor na pozdrav Tajnika Zveze ženskih fašijev je Duce pohvalil delovanje fašističnih žena v sedanjih vojni in zlasti delovanje rimskih žena.

Rim, 28. okt. AS: Večera popoldne je dopeljo v Rim zastopstvo nemške narodno-socialistične stranke, ki ga je poslal Hitler in ki se bo udeležilo slovesnosti ob 20. letnici. Odposlanstvo vodi poglavar nemške delovne fronte dr. Ley, v njem pa so: državni mladinski vodja Axmann, državni študentski vodja Scheel ter skupina visokih dostojanstvenikov narodno-socialistične stranke. Goste so na postaji v Ostiji sprejeli: tajnik

stranke Vidussoni, nemški poslanik Mackensen, glavni podpoveljnik GIL-a Bonamici, podtajnik GIL-a d'Este, guverner, prefekt, zvezni tajnik ter številni častniki. Vlak je pripeljal ob 12 in dostojanstveniki velikih prijateljskih in zavezniških držav so se takoj zelo pristržno pozdravili. Nato je dr. Ley z drugimi člani zastopstva pregledal oddelke GIL-a, ki so imeli častno stražo. Ko so gostje zapustili ostijsko postajo, jih je množica pozdravila z navdušenimi manifestacijami.

Rim, 28. okt. AS: Ob dvajsetletnici pohoda na Rim je državni podtajnik za vojno poslal načelniku glavnega štaba milice naslednjo brzojavko:

»Ob začetku XXI. leta po fašistovskem štetu pošilja vojska navdušen pozdrav bojevnike vzajemnosti črnim strajcam, ki se z nespremenljivo trdnostjo in plemenito vnemo bore na najbolj oddaljenih bojiščih, da bi uveljavile pravice življenja in moči nesmrtno domovine.

Načelnik glavnega štaba milice je odgovoril takole:

»Milica, ki po vseh bojiščih stoji ob boku hrabrim in nepremagljivim edincem kr. vojske, sprejema in vrača tovarišja navdušena voščila za dvajsetletnico, izrekajoč popolno prepričanje, da bo novo desetletje nosilo znamenje o zmagovalstvu našega orožja, znamenje o končnem uveljavljanju fašistovskega nauka v svetu ter znamenje o začetku novega obdobja v sijaju in imperialni moči naše domovine.

Vsa Italija strnjena okoli Duceja

Milan, 28. oktobra AS. Pod naslovom »Mussolini« piše »Popolo d'Italia«, da v vojni, ki jo sedaj bori Italija, oziroma na njen odločilni značaj ni polovičarska. »Popolo d'Italia« navaja, kolikokrat je Mussolini rešil svetovni mir in da je Duce, potem ko je izvedel velikanstva dela v notranjosti svoje države in dal italijanskemu ljudstvu Imperij, sklical narode v Rim, da bi se tamkaj na rimske razstavi pokazali najboljši sadovi svetovne civilizacije. Bogataši so takrat sklenili, da ne bodo več dolgo pustili triumfirati človeka, ki je zahteval revizijo versailleske pogodbe. Nato navaja list Mussolinijeve besede o

paktu štirih, ki ga je predlagal in ki so ga plukratki odklonili ter ugotovljajo, da bo italijanska zmaga Mussolinjeva zmaga, kajti on se bolj bori, bolj veruje in bolj trpi kakor drugi ne samo za izgubo svojih sinov, marveč tudi za žrtve italijanskega naroda. On popljuje pridne, toda nič jih ne more poplačati razen zmage. Danes na 20. obletnico Pohoda na Rim se italijansko ljudstvo zgrinja okoli Mussolinija, ki molči na svojem pilotskem mestu. Italijansko ljudstvo je trdno odločeno, boriti se in zmagati s krikom tistih kmetov, ki jim je izsušil stara pontinska močvirja: »Duce je naš.

Važna postojanka zavzeta

Nemško napredovanje pri Novorosijsku in pri Tuapseju — Vedno več Stalingrada v nemških rokah

Hitlerjev glavni stan, 28. oktobra s. Nemško vrhovno poveljstvo objavlja:

Južnovzhodno od Novorosijska so nemške čete po celodnevni borbi zavzele važno sovražno višinsko postojanko. Vzhodno od Tuapseja je bila močno utrjena in trdovratno branjena sovražna gorska postojanka v napadu zavzeta. Istotam so bili vsi sovražni protinapadi odbiti. Letalstvo se je udeleževalo z napadi proti sovražnim postojankam ter proti pristanišču in mestu Tuapseju. Neka 6000 tonska trgovska ladja je bila z bombami poškodovana. Zapadno od Tereka so lastni napadi tudi večeraj dobro napredovali in je bil neki sovražni oddelek obkoljen.

V Stalingradu so nemške čete vzhodno od tovarniške četrti prodrele do Volge in zavzele večji blok hiš. Letalstvo je z dobrim učinkom napadalo sovražnika. Južno od mesta je pehota odbila krajevne napade sovražnika.

Letalski napadi so povzročili sovražniku velike izgube na železnicah in na Kaspiškem morju. Enajst transportnih vlakov je bilo uničenih. Dve trgovski ladji s skupno 1000 tonami sta bili potopljene, ena petrolejska in ena trgovska ladja pa zažgani ali poškodovani.

Ob Donu so romunske čete z dobro podporo lastnega letalstva vrgle sovražnika nazaj.

Težki, toda uspešni obrambni boji na bojišču El Alameinu se nadaljujejo. Zlasti v severnem odseku so napadi in protinapadi privedli do ogorčenih bojev pehotnih in oklepnih sil, pri čemer je važna višinska postojanka končno ostala v lastnih rokah. Sovražnik je zopet izgubil 53 oklepnih vozil. V sriditih letalskih borbah so nemška in italijanska letala sestrelila 21 sovražnih letal, eno pa je bilo sestreljeno od protiletalskega topništva.

Pri napadih na zapadno francosko obalo so bila večeraj v letalskih borbah sestreljena tri angleška letala.

Zvečer dne 25. oktobra je nekaj lahkih angleških bombnikov pod zaščito vremenskih prilik napadlo severno-nemško obalo. Civilno prebivalstvo je imelo nekaj izgub. Sicer so napadi povzročili le malo škode na poslopih in imetju.

Radio London je sinoči objavil, da so Nemci s posredovanjem Rdečega križa predložili pri Stalingradu 4dnevno premirje, da pa so se tozadevna pogajanja razbila. Vrhovno poveljstvo nemške vojske izjavlja, da je ta trditve ena običajnih laži angleške vlade, ki hoče na ta način zasenčiti neizogibni zlom pri Stalingradu.

Šef argentinske komunistične stranke interniran

Buenos Aires, 28. okt. AS: Argentinska vlada je zaukazala, naj se v Kordobi zapre in internira šef komunistične stranke Rodolfo Ghioldi, direktor lista »Lahorac«.

Pogovori s slovenskim ljudstvom:

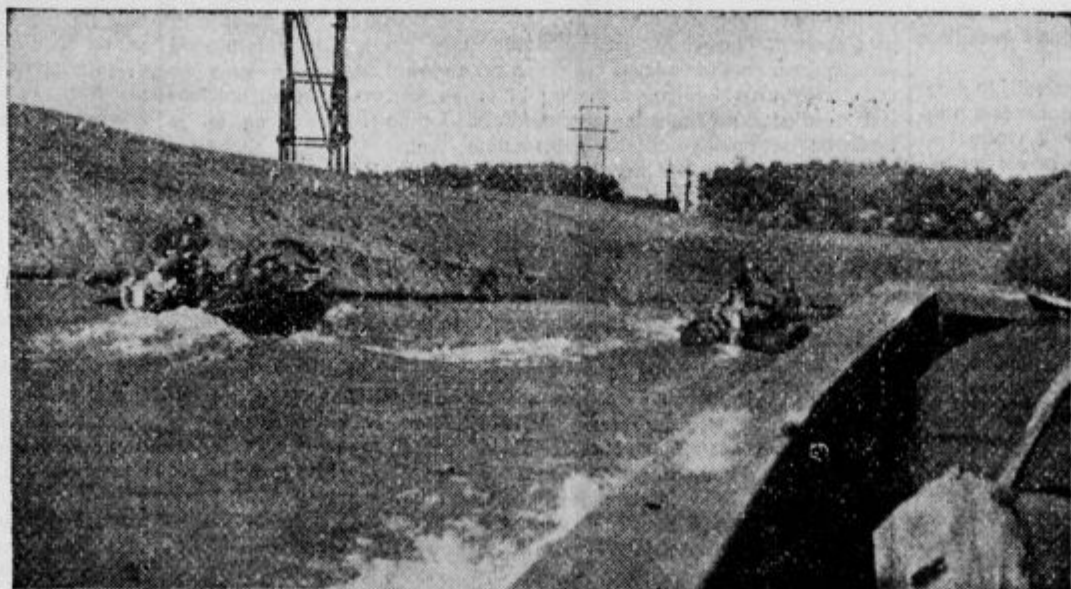
Mesec oktober

Časnikar g. Alessandro Nicotera je imel po radiu Ljubljana snovi naslednje predavanje:

Vedno bolj prihajamo do prepričanja, da prava kriza slovenskega naroda — ki jo pozorno proučujemo, ker zares iščemo dobrodelno zdravilno sredstvo — ni samo slučajna, kakor bi se to moglo zdeti glavnim izročilom, ampak je mnogo globlja in bi jo tudi lahko dognali. Nujno je, da se otrese neke razumske zaverovanosti, ker je to važnejše od rešitve dnevnih vprašanj. Ko bo vojska končana, se bo izkazalo, da je mnogo zakasnil tisti, ki si bo še upal govoriti o demokraciji, liberalizmu in radikalizmu in podobnem, sami obrazci, ki so že propadli. O tem ne bo več razpravljati tisti, ki z jasnim pogledom gleda v bodočnost.

Tudi Slovenci se v Evropi, ki jo bo treba popolnoma obnoviti, ne bodo mogli zadovoljevati s kakšnim goslom krajevne proizvodnje, ki je poleg

(Nadaljevanje na 2. strani.)

Oboroženi čolni italijanske armade v Rusiji patrolirajo vzdolž vodnega prekopa na vzhodnem bojišču.

Neka' za mlada srca

Petelinček in kokoška

Petelinček in kokoška sta šla v skedenj na sprehod in sta si iskala zrna. Nenadoma je petelinček obtičal fizičček v grlu, in nezavesten je padel na tla.

Kokoška se je silno prestrašila in petelinček se ji je neznanosko zasmilil. Stekla je k potoku in ga prosila vode. Potoček je dejal: »Ljuba kokoška, pojdi k lipi, vzemi list in mi ga prinesi, pa dobiš vode!«

Kokoška je odletela k lipi. »Lipa, ljuba lipa, daj mi list, da ga ponesem potoku! Dal mi bo vode. Vodo bom nesla petelinčku, ki je

Mrtev je bil ubogi, mali petelinček prav zares mrtev.

požrl fizičček, pa se zdaj ne zgane in ne diha več in leži ko mrtev.«

Lipa je odvrnila: »Pojdi najprej k deklici, naj ti da nitko, prinesi mi nitko in jaz ti bom dala list.«

Kokoška se je koj odpravila na pot. »Punčka, punčka daj mi nitko, da jo ponesem lipi in dobim list! List bom nesla potoku, ki mi bo dal vode, vodo pa bom dala petelinčku, ki je požrl fizičček, pa se zdaj ne zgane in ne diha več in leži ko mrtev.«

Deklica je odvrnila: »Pojdi najprej h kravi in jo prosi mleka. Če mi ga prineseš, boš dobila nitko.«

Kokoška je odšla h kravi, rekoč: »Kravica, kravica, daj mi mleka, mleko moram nesti deklici, deklica mi bo dala nitko, nitko bom dala lipi. Lipa mi bo dala list, list bom nesla petelinčku, ki je požrl fizičček, pa se zdaj ne zgane in ne diha več in leži ko mrtev.«

Krava je odgovorila: »Pojdi h koscem in jih prosi zame sena, pa boš dobila mleka.«

Od potoka k lipi, od lipi k deklici, od deklice h kravi, od krave h koscu, od kosca h kovaču, od kovača k rudarjem je morala kokoška tekati

Marco Polo odkrije Kitajsko

V italijanskem mestu Genovi je bil okrog leta 1300 zaprt neki mož. Ko so se Genovčani vojskovali s prebivalci Benetk, ki je bilo tedaj mogoče trgovsko mesto, so Genovčani premagali Benečane in so ujeli poveljnika njihovega

Takole je potovala karavana v dobi Marca Pola in lahko si mislimo, da je tudi naš Benečan takole potoval. Slika izvira še iz tistih časov.

brodovja. To je bil tisti, ki je bil v Genovi zaprt, imenoval se je Marco Polo.

Medtem ko sicer v tistih časih niso kdo ve kaj dobrotljivo ravnali z vojnimi ujetniki, pa so se vedli z Marcom Polom povsem drugače. Zakaj znano jim je bilo, da je bil beneški poveljnik svetovno slaven mož, ki je bil prepoval že vso Azijo in prehodil kraje, kamor ni bil dotle stopil še noben Evropejec.

Tu v ječi je narekoval učenjaku de Pisi opis svojega popotovanja.

Toda preteklo je več stoletij, preden so ljudje spoznali, da je bila vse čista resnica, kar je Marco Polo narekoval o svojih potovanjih. Splošno so bili ljudje mnenja, da je Marco Polo lažnivec in bahač. Saj — kdo bi mu bil tudi verjel, da so bili Mongoli, ki so pol stoletja prej plenili po Evropi, doma iz prekrasne države, kjer je bila kultura na najvišji stopnji.

S svojim očetom Nikolajem in stricem Maffejem Polom je bil komaj sedemnajstletni Marco L. 1271. odpotoval na dvor cesarja Kublaja, ki je bival v mestu Kambalaju, sedanjem Pekingu.

Po mnogih čudnih dogodivščinah so bili ti trije potniki prišli ob reki Tigris čez Bagdad v Basro. To je bilo velikansko potovanje skozi skrivnostno, nepoznano Azijo. Najprej so krenili navzgor do mesta Sebevaja, ki je na jugu Kaspijskega jezera. Spotoma so prišli mimo petrolejskega vrelca, ki so se mu jako za-

mrmram nerazločno besede. Potem spravim iz sebe: »Gospod Romualdi, nisem izročil denarja, ker ... ker ... Zdelo se mi je, da blagajnik ... Da, da, blagajnik ni bil ...«

Gospod Romualdi se je počeno oddahnil. »Sijajno! Torej ste tudi vi takoj zasumili?«

Ničesar nisem razumel, a sem kljub temu samo pritrjeval. Toda, za kakšna sumničenja prav za prav gre? Kaj se je zgodilo?

»Destvo je, je nadaljeval gospod Romualdi, »da tvrdka Moretti tega denarja ni potrebovala. Nek nepošten uradnik je izrazil odsojnost glavne blagajnika in skušal izvršiti udar: izterjal nekaj računov, sprejel nekaj stotisoč lir in zbežati. K sreči pa so ga takoj zasedli. In mi smo rekli petdeset tisoč lir!« Vstane in me udari z roko po ramih: »Za vašo iznajdljivost in bistrovost je treba poslati primerno nagrado. Pet tisoč lir, vam je prav? Dajte mi ostanek, pet in štirideset tisoč sto šest in dvajset lir.«

Kot neumen sem prešteval tisočake: eden, dva, tri ... Srce mi razbija ko noro. Mislim si: »Ružica, ti in tvoje prošnje so mi pomagale ...«

Pol desetih zvečer je. Koliko raznovrstnih stvari sem nakupil! Različne vrste vina in likerjev, slaščice in cigarete, ki jih ona kadi. V denarnici pa imam kljub temu še precej stotakov. Jutri si bom kupil še pižamo, udoben naslanjač in še kaj. Tako bom iz dneva v dan čakal Ružico, ki bo spet prihajala k meni. Najina ljubezen, ki jo je nekoč neumen prepričeval uničil, bo zaživela nanovo in še silnejše. Ružica bo gospodinja v tej mali hišici. Njeno pohištvo bo še enkrat šlo po tistih stopnicah, a to pot k meni.

Zaslišim korake po stopnicah. Da, ona je. Malo zmedena je, ko vstopi v stanovanje. Nasmehne se mi, jaz pa jo primem za roke in ji šepetam ko nekoč: »Ružica, moja mala Ružica!« Vso sobo si ogleda, od slik po stenah, do knjig in starega gramofona, na katerem opazi album plošč. Vpraša me: »Ali še vedno hraniš najine najljubše pesmi?«

»Da, draga, še vedno.«

Njene roke obstanejo na mizi. Gledajočemu jih se mi izvije droben vzdih. Zdi se mi, da je zunaj

čudili. Marco Polo pravi: »Ta vrelce ni užiten, ampak je gorljiv. Od časa do časa pridejo semkaj sosednja ljudstva in napolnijo s tekočino kar cele ladje.«

Od Sebsavarja so se naši potniki obrnili proti vzhodu in sicer po tako zvani »cesti svile«, ki je imela ime odtod, ker so po tej poti že več stoletij spravljali kitajsko svilo v Evropo. Po planoti Pamir so prispeli v pokrajino Balaseio, kjer so bila najdišča raznih draguljev, predvsem rubinov. Skozi rodovitne, pekoče doline so prišli v puščavo Gobi, kjer je bilo potovanje jako nevarno in kjer so jih slepile čudne podobe v ozračju (Fata morgana). V pokrajini Cinčitales so našli drzni potopniki rudnike, kjer so pridobivali neko snov, ki ni gorila in ki jo je Marco Polo nazival »salamander«. V Evropi so mislili, da je bila to kaka iznajdba in vendar ni bila ta snov nič drugega ko asbest.

V mestu Kančovu, ob meji Mongolske in Kitajske, so ostali naši potopniki skoraj leto dni. Potem jih je sprejelo odposlanstvo cesarja Kublaja v prestolnico Velikega Kana. Tu so evropske tujce jako prijazno sprejeli in zlasti mladi Marco si je tako pridobil naklonjenost vladarja, da ga je imenoval za svojega častnega spremljevalca in ga je večkrat poslal na važna poslanstva v vse dele svoje velikanske države. Tako se je Marco Polo temeljito seznanil z vso pokrajino, z ljudmi in njihovimi šegami. Poln občudovanja opisuje vzorno urejenost mogočne države, ki je bila razdeljena

Veliki kan Kublaj, kitajski cesar, zaščitnik teh treh popotnikov.

na pokrajine, ki so bile s prestolnico spojene po odličnih cestah. Na vsakih 20 ali 30 milj so bile posebne postojanke za poštno zvezo, kjer je človek tudi lahko prenočeval in kjer je bilo v velikih skladiščih spravljeno žito in druga živila, da bi v slabih letinah ne bila dežela žrtev lakote. Imeli so papirnat denar, na katerem je bil cesarjev pečat. Kdor je tak denar ponarejal ali kdor je prinesel tuj denar v državo, je bil na smrt obsojen. Najbolj pa je Marco Polo občudoval premog, ki ga dotle v Evropi še niso poznali. O premogu je zapisal: »Na Kitajskem izkopavajo neko črno kamenje, ki gori kot drva in izredno dolgo žari. Če zvečer to kamenje prižgo, obstane ogenj do drugega dne.«

Več ko 20 let so bivali Benečani na Kublajevem dvorcu. Tako jih je cesar imel rad, da se je še le prav iskrenim prošnjam vdal in je dovolil, da se smejo Benečani, ki so bili že vsi bolni od domotožja, vrniti domov.

S 14 ladjami, ki so bile dobro oborožene in obložene z zakladi vseh vrst, so se ti trije vračali v domovino in sicer okoli Indije, mimo Sumatre in Ceylona in dalje v Perzijski zaliv, odtod pa v Trapezunt ob Črnem morju. Tu jih je doletela novica, da je medtem umrl cesar Kublaj. Nato so pluli po poslednjem delu svojega potovanja in so zdravi prispeli v svoje rodno mesto Benetke.

Toda nihče jih ni spoznal, ker so bili oblečeni v tatarske obleke in — saj so bili 24 let v tujini! Že zdavnaj so bili vsi mislili, da so mrtvi. Vsi trije so bili zdaj silno bogati in Marco Polo je dobil pridevek »mojster Marko Milijone«. Dejali so mu tudi »lažnivec«, saj mu nihče ni verjel, kar je pripovedoval o Aziji. Šele na kasnejše rodove so vplivali njegovi potopisi in celo Kristof Kolumb je črpal iz njih svoje znanje in pobudo za svoja odkritja.

Varčnost.

»Rada bi za svojo bolno prijateljico nekaj rož.«

»Mogoče tele lepe vrtnice po pet lir?«

»O, tako hudo bolna pa nič!«

nekdo nenadoma zaklical: »Ružica! Ružica! Mrzla tema je zunaj. Spet pogledam njene roke: na prstancu se ji sveti droben prstan.

Morda je sledila mojemu pogledu. Kajti ni se ganila, pač pa je roko še naprej podržala razkreno na mizi, da bi vendar za gotovo videl in razumel. Da, vse mi je jasno, mala Ružica. Leta so potekla. Tri, štiri? Vsakdo je šel mirno po svoji poti naprej: ona po svoji, jaz po svoji.

Popolna tišina je nastala v sobi. Vprašam jo: »Kje je?« Njene ustnice so se komaj premaknile: »Zdaj je v Pireju v Grčiji, nareknil pri artileriji. Upa, da bo dobil dopust za dvajset dni.«

»Ružica, prosim te, ne delaj žalostnih obrazov; misliš se na čas, ki sva ga preživela skupaj? Na noben način ne smeš več misliti. Biti moraš mirna in odločna. Ali me razumes?«

»Da, toda oni denar ti bom vrnila, pa čeprav v obrokih. A če se vojna kmalu konča, ti obljubim ...«

»Pusti to, Ružica. Ne misli na to. Nič mi ne boš vračala. Glej, zdaj bova izpila vsak en kozarec. Na tvoje zdravje ... in na njegovo. Pa tudi na najino prijateljstvo, Ružica. Prijatelja lahko ostaneva, ali ne? Četudi si poročena z drugim, ne?«

»Da.«

»Zdaj bova pila. Še v kuhinjo stopim. Ti ugaja?«

»Da.«

V kuhinji odprem steklenico šampanjca. Prav odlični mora biti. Kozarec sta sicer različna, a to ni važno. Jutri jih bom kupil tucat. Na krožnik nasujem še slaščice, mislim, da jih ima še vedno rada, saj je bila včasih tako sladkosnedna. Kozarec jo počasi, da ne polijem po krožniku tega odličnega šampanjca.

Vstopim v sobo. Nikogar ni v njej. Ružica je v popolni tišini odšla. Zakaj? Usedom se. Počasi in z okusom srknem nekaj kapljic, pogledam naokrog: vse je tako kot vedno — žalostno in prazno. Nikdar nisem opazil, da je tako žalostno. Odmaknem kozarec z odločno potezo: nič več se mi ne ljubi piti tega neumno sladkega vina.

(Paolo E. D'Emilio.)

5 MINUT BOTANIKE

Poskus z gobami

Kdo je že premišljeval, kako bi bilo, če bi vzklilo na tisoče semen, ki jih dozori vsako leto na drevesu? Menda bi prav v kratkem zrastle novi pragozdovi, iz katerih bi izginile vse druge rastline. Tudi živali in ljudje ki se morali umakati. Končno bi vso zemljo prerastli gozdovi in na mestu, kjer bi narava zasadila sto drugih. Zakaj je torej narava tako dorežljiva s semeni?

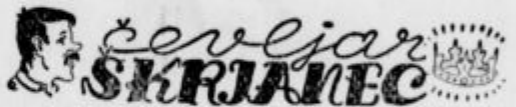
V stvarstvu je ni stvari, ki bi ne imela gotovega smotra, ki ga hoče in mora doseči. Prav tako je s semeni. Izmed 1000 semen vzkaže samo tista, ki padejo na plodna tla. Toda tudi od teh preživijo prvih par let življenja samo oni, ki imajo dovolj svetlobe, prostora in hrane. Mislili bi, da se zdaj te rastline nemoteno razvijajo. Pa ni tako. Kruti zakon narave, prične izbirati vsakega posebej. Vse, kar je slabotnega, krmežljavega in bolnega, mora podleči. In izmed tisoč semen ostane mogoče samo ena rastlina, najmočnejša, ki lahko kljubuje vsem prirodnim nevarnostem.

Tudi glive zelo skrbje za svojo potomstvo. Vsako leto znova poženo iz podgobja posebno oblikovana plodišča, ki jih kratko imenujemo gobe. V resnici pa so samo nekakšen sad, ki vsebuje na milijone drobnih življenjskih klic — trosov. Če bi bili ti troši težki, bi izpod klobuka padali naravnost na zemljo, kjer bi jih nekaj pogrnalo nova podgobja. Zaradi pomanjkanja hrane in prostora bi ves zarod moral poginiti. Zato je skrbna narava obdarila te nosilce življenja s tako lahkoto, da jih dvigne že najprejšnji dih vetra in valovanje zraka v popolnoma zaprtem prostoru v zrak in jih prinese v najoddaljenejše kote.

Ako postavimo na mizo dozorelo gobo in jo pustimo čez noč na miru, odkrijemo naslednji dan, seveda samo s pomočjo dobre luče ali drobnogleda, trose prav povsod v sobi. Največ jih je pač na mizi, kar vidimo tudi s prostim očesom.

Še drug bolj zanimiv poskus lahko napravimo z gobami. V gozdu nabavimo več različnih vrst gob, ki naj bodo že primerno zrele. Ko jih prinesemo domov, jim poročimo betke tik pri klobuku in jih položimo na bel papir, če so troši temni, ali na črn, če so troši beli. Lahko pa izberemo srednjo pot in položimo klobučke na moder papir, kjer se prav tako dobro vidijo beli in temni troši. Če imamo primerno velike steklene kozarce, pokrijemo posamezne klobučke še z njimi. Čez nekaj dni nato previdno dvignemo steklene pokrove (ki pa ni nujno potreben), ter z vso previdnostjo odstranimo klobuk. Pod njim opazimo iz odpadlih trosov silko plodovnice. Če je bil klobuk od lističaste glive, so troši na silki razvrščeni v obliki velike zvezde; pri luknjičasti plodovnici pa so troši potreseni v obliki drobnih kep.

Te slike lahko ohranimo več let in jih imamo v herbariju, kot značilno sliko gobe in njenih trosov, da jih lahko vedno iznova spoznamo in primerjamo.

44.

KO SO SE OKREPČALI, SO JIMA POVEDALI, KAKO JE PREJSNJO NOČ VDRL K NJIM SAMI HARAMBASA IN JIH OROPALI.

45.

NATO STA SE POSLOVILA. NA GRADU PA STA DOBILA KOČIJO IN KONJE IN TUDI KOČIJAŽA, KI JE DOBRO POZNAL POT.

